

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/137/2025
Identifikačné číslo spisu:	1711217836
Dátum vydania rozhodnutia:	18.06.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:1711217836.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Jany Haluškovej v spore žalobcu Slovenský plynárenský priemysel, a.s., Bratislava, Mlynské Nivy 44/a, IČO: 35815256, zastúpený LEGATE, s.r.o., Bratislava, Dvořákovo nábrežie 8/A, IČO: 35846909, proti žalovanej JUDr. B. Z., narodenej XX. B. XXXX, L., W. XXX/XX, zastúpená Havlát § Partners - advokátska kancelária, s. r. o., Bratislava, Rudnayovo námestie 1, IČO: 55474853, o zaplatenie 351.439,62 eura s príslušenstvom a o vzájomnej žalobe žalovanej o zaplatenie 1.377.404,62 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Pezinok, pod sp.zn. 4C/34/2012 o dovolaní strán proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2Co/81/2023 zo dňa 27. novembra 2024, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej z a m i e t a.

Zrušuje rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým zamietol žalobu žalobcu o zaplatenie 348.120,23 eura s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 26. 06. 2011 do zaplatenia a rozhodol o náhrade trov konania a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok rozsudkom (v poradí druhým) zo dňa 23. mája 2023, č. k. 4C/34/2012-1435 rozhodol tak, že konanie neprerušil. Druhým výrokom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 348.120,23 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 26. 06. 2011 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku súd prvej inštancie žalobu žalobcu zamietol. Súd prvej inštancie vzájomnú žalobu žalovanej zamietol. Zároveň súd prvej inštancie o trovách konania rozhodol tak, že žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu: - trov pôvodného prvoinštančného konania vo vzťahu k žalobe 94,3 % a vo vzťahu k vzájomnej žalobe 29,7 %, - trov odvolacieho konania vo vzťahu k žalobe 94,3 % a vo vzťahu k vzájomnej žalobe 16,8 %, - trov dovolacieho konania vo vzťahu k žalobe 100 % a vo vzťahu k vzájomnej žalobe 100 %, - trov aktuálneho prvoinštančného konania vo vzťahu k žalobe 94,3 % a vo vzťahu k vzájomnej žalobe 100 %, o výške ktorých nárokov žalobcu rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým

sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

1.1. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 566 ods. 1, 2, § 575 ods. 3 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „ObZ“) § 6 Výhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, § 544 ods. 1, 2 Obč. zák..

1.2. Aplikujúc hmotné právo v zmysle záväzného právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/80/2020 zo dňa 06. 09. 2022, súd žalobe žalobcu v časti o zaplatenie sumy 348.120,23 eura istiny /vo výške vyplatenej zálohy na podielovú odmenu, dohodnutú v mandátnej zmluve zo dňa 25. 01. 1999 v čl. III. bod 1. pre prípad plného úspechu v spore/, vyhovel, keď dohodnutá podmienka nároku mandátára na podielovú odmenu /a teda aj na vyplatenú zálohu na podielovú odmenu/ nenastala v dôsledku predčasného zániku mandátnej zmluvy smrťou mandátára, ku ktorému dňu predčasného skončenia mandátnej zmluvy spor právneho predchodcu žalobcu vo veci neuhradených zmieniek právoplatne /plným úspechom, ale ani neúspechom/ neskončil; nárok na odmenu zostal len v rozsahu pomernej časti dohodnutej paušálnej odmeny.

1.3. Súd žalovanú zaviazal ďalej aj na zaplatenie príslušenstva pohľadávky v zmysle § 121 ods. 3 Obč. zák. podľa § 517 ods. 1, 2 Obč. zák., keďže sa žalovaná dostala s plnením peňažného dlhu do omeškania. Na vrátenie zálohy na podielovú odmenu bola žalobcom vyzvaná listom zo dňa 16. 06. 2011, ktorý bol žalovanej doručený dňa 20. 06. 2011. Úrok z omeškania súd žalobcovi priznal vo výške 9,25% ročne, v súlade s vykonávacím predpisom /Nariadenie vlády SR č. 87/1995 Zb./ od 26. 06. 2011 do zaplatenia a vo zvyšku, o zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 1,45% ročne, keďže sa žalobca domáhal úroku z omeškania vo výške 0,03% za každý deň omeškania, čo ročne predstavuje 10,95%-ný úrok, žalobu v časti príslušenstva zamietol. Žalovaná, ako dedič mandátára, zmluvnej strany mandátnej zmluvy zo dňa 25. 01. 1999 v znení jej 2 dodatkov zo dňa 10. 01. 2002 a zo dňa 10. 05. 2004, zodpovedá za dlhy poručiteľa ku dňu jeho smrti /§ 460, 470 ods. 1 Obč. zák./. Vzhľadom na účinky predčasného zániku mandátnej zmluvy ex nunc, žalovaná nebola viazaná zmluvným dojednaním mandanta a mandátára, uvedeným v čl. I. bod 1, druhý odsek dodatku č. 2 zo dňa 10. 05. 2004 mandátnej zmluvy zo dňa 25. 01. 1999, kde zmluvné strany dojednali úrok z omeškania vo výške 0,03% za každý deň omeškania zo sumy nevrátenej zálohy na podielovú odmenu v prípade neúspechu v spore. Ku dňu smrti mandátára neúspech v spore, ako zmluvne dohodnutá podmienka pre vznik nároku na vrátenie zálohy na podielovú odmenu, dosiahnutý nebol, teda zmluvne dohodnutý záväzok mandátára vo forme dlhu voči žalobcovi, ktorý by prešiel na jeho dediča, nevznikol.

1.4. Pokiaľ sa žalobca v konaní proti žalovanej naďalej domáhal zaplatenia aj zmluvnej pokuty vo výške 3.319,39 eura, súd žalobu aj v tejto časti zamietol ako nedôvodnú pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie žalovanej. Zmluvná pokuta vo výške 100.000 Sk bola zmluvne dohodnutá v dodatku č. 2 k mandátnej zmluve zo dňa 25. 01. 1999 medzi mandantom /právnym predchodcom žalobcu/ a mandatárom, nie medzi žalobcom /ani jeho právnym predchodcom/ a žalovanou, pre prípad porušenia zmluvne dohodnutej povinnosti mandátára vrátiť mandantovi zálohu vo výške 1.600.000 Sk v lehote do 5 dní od obdržania výzvy a to za podmienky, že v spore /predmete mandátnej zmluvy/ nedosiahne úspech. Ku dňu smrti mandátára neúspech v spore, ako zmluvne dohodnutá podmienka pre vznik nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty, v spojení s povinnosťou mandátára vrátiť zálohu vo výške 1.600.000 Sk v lehote do 5 dní od obdržania výzvy, nenastal, až iba ktorý dlh by smrťou mandátára prešiel na žalovanú, ako jeho dediča.

1.5. Protinárok žalovanej zamietol ako právne bezzákladný, riadiac sa právnym názorom dovolacieho súdu spočívajúci v tom, že medzi právnym predchodcom žalobcu a právnym predchodcom žalovanej uzavreté mandátne zmluvy boli od ich uzavretia do okamihu smrti mandátára /dňa 08. 11. 2010/ platné a účinné /tu preto námietka žalovanej, že mandátne zmluvy boli uzavreté v rozpore s ust. § 5 ods. 3 Výhl. MS SR č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci, neobstoja/, zmluvne dohodnutý režim odmeny za poskytnuté právne služby bol mandatárovi vo forme záloh vyplatený vrátane paušálnych jednorazových platieb pre prípad neúspechu vo veci, ktoré riadne obdržal a ich vyplatenie nebolo v konaní sporným, mandatár poskytol mandantovi právne služby, teda protiplnenie za poskytnuté služby nemôže byť v žiadnom prípade posúdené ako bezdôvodné obohatenie /na strane žalobcu/, získané z dôvodu, ktorý odpadol, čím dovolací súd vyslovil pre súd prvej inštancie záväzné právne posúdenie - neexistenciu právneho základu protinároku žalovanej na vydanie bezdôvodného obohatenia žalobcom s tým, že povinnosť vydania bezdôvodného obohatenia vzniká iba v prípade, ak medzi účastníkmi neexistuje iný právny vzťah, v rámci ktorého zvláštna právna norma

ukladá povinnosť plniť, danú na základe iného ustanovenia zákona, alebo založenú zmluvne, pričom v danom prípade sú podľa dovolacieho súdu ťažiskové jednak mandátne zmluvy, uzatvorené medzi žalobcom /právnym predchodcom žalobcu a právnym predchodcom žalovanej a jednak Výhláška MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

1.6. O náhrade trov konania rozhodol podľa pomeru úspechu strán vo veci (§ 255 ods. 1, 2 C.s.p).

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací rozsudkom sp. zn. 2Co/81/2023 zo dňa 27. novembra 2024 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II., v ktorom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 348.120,23 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 26. 06. 2011 do zaplatenia zmenil, tak že žalobu zamietol (prvý výrok), vo výroku v ktorom návrh na prerušenie konania zamietol a vo výroku, ktorým vzájomný návrh žalovanej zamietol potvrdil (druhý výrok), návrh žalovanej na prerušenie odvolacieho konania zamietol (tretí výrok) a vyslovil, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania (štvrtý výrok).

2.1. Vo vzťahu k zmieňujúcemu výroku, ktorým zamietol žalobu žalobcu o zaplatenie istiny 348.120,23 eura s príslušenstvom, ktorú poskytol právnemu predchodcovi žalovanej, titulom zálohy na podielovú (nie paušálnu) odmenu v zmysle mandátnej zmluvy uviedol, že zmluva bola dojednaná na dobu do právoplatného skončenia sporu. Právny predchodca žalovanej označenú právnú pomoc poskytoval za odmenu dohodnutú v článku III. ods. 1 zmluvy v znení dodatkov zo dňa 10. 01. 2002 a zo dňa 10. 05. 2004 (ďalej aj dodatky) tak, že mandatár (právny predchodca žalovanej) má za svoju činnosť nárok na odplatu (podielovú odmenu), výška ktorej je 4,2 % z hodnoty neuhradených zmeniek 350.000.000 Kčs s príslušenstvom do dňa právoplatného ukončenia sporu (odmena je bez DPH). V prípade neúspechu v spore má mandatár nárok na odmenu len vo výške 1.600.000 Kč (odmena je bez DPH), v takomto prípade je mandatár povinný mandantovi (žalobcovi) vrátiť zálohu poskytnutú podľa ods. 2 písm. b) tohto článku (t.j. žalovanú sumu), a to do 5 dní od obdržania výzvy mandanta. Ak mandatár nevráti mandantovi zálohu podľa predchádzajúcej vety riadne a včas, je povinný zaplatiť mandantovi zmluvnú pokutu vo výške 100.000 Sk a úroky z omeškania vo výške 0,03 % za každý deň omeškania. Nebolo sporné, že právny predchodca žalobcu vyplatil právnemu predchodcovi žalovanej paušálnu odmenu vo výške 1.600.000 Kč, ako aj zálohu na podielovú odmenu vo výške 10.487.470 Kč, t.j. 348.120,23 eura. Mandatár - právny predchodca žalovanej dňa 08. 11. 2010 zomrel. K tomuto dňu súdny spor, na ktorý sa viazala odmena mandatára nebol právoplatne ukončený. Z uvedeného teda vyplýva, že zmluvné strany nemali v rámci zmluvy dohodnutú takú situáciu, ktorá by upravovala predčasné ukončenie zmluvy a súčasne neupravovala ani to, čo s poskytnutými zálohami, a čo s poskytnutými právnymi službami. Je nepochybné, že zmluvné strany si vzájomne poskytli určité plnenia a v rámci zmluvnej voľnosti (ktorej prioritu vyzdvihol aj Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí) si vzájomne dohodli iba to, že v prípade neúspechu v spore má mandatár nárok na odmenu len vo výške 1.600.000 Kč a v takomto prípade je mandatár povinný mandantovi vrátiť zálohu poskytnutú podľa ods. 2 písm. b) citovanej zmluvy (pozn. súdu vo výške 348.120,23 eura) a to do 5 dní odo dňa obdržania výzvy. Z uvedeného teda vyplýva, že v danej zmluve, na základe ktorej žalobca požaduje vrátenie zálohy vo výške 348.120,23 eura neexistuje zmluvné dojednanie, ktoré by žalobcu oprávňovalo požadovať vrátenie predmetnej zálohy, nakoľko vrátenie zálohy pre prípad predčasného ukončenia zmluvy nebolo v zmluve ani v jej dodatkoch dohodnuté (bolo dohodnuté iba vrátenie zálohy pre prípad neúspechu, ktorý však v danom spore nenastal). Na základe uvedeného treba konštatovať, že žalobca sa teda nemôže od žalovanej domáhať vrátenia zálohy na podielovú odmenu odkazujúc pritom na znenie zmluvy. Ak žalobca tvrdí, že nárok na vrátenie predmetnej zálohy mu vznikol v dôsledku smrti mandatára - advokáta, a teda právny predchodca žalovaného prijal niečo, na čo mu v zmluve nárok nevznikol v takomto prípade by sa dalo na strane žalobcu hovoriť iba o vzniku bezdôvodného obohatenia, respektíve o vydaní zálohy, ktorá sa v dôsledku smrti mandatára zmenila a jej charakter má najbližšie k inštitútu bezdôvodného obohatenia (plnenie na základe právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol). Takéto úvahy súdu však nemajú oporu v odôvodnení rozsudku najvyššieho súdu, nakoľko inštitút bezdôvodného obohatenia v tejto danej veci a jeho aplikáciu pre daný prípad najvyšší súd vo svojom kasačnom rozhodnutí vylúčil. Odvolací súd v tomto smere poukázal na závery dovolacieho súdu, ktorý uviedol, že v celom konaní nie sú splnené podmienky pre vznik bezdôvodného obohatenia, nakoľko bezdôvodné obohatenie nemohlo vzniknúť z platných a účinných mandátnych zmlúv. Dovolací súd taktiež uviedol, čo je pre súd dôležité je fakt, že mandátne zmluvy boli od ich uzavretia až k okamihu smrti mandatára platné a účinné, režim odmeny za

poskytnuté právne služby bol mandátarovi vo forme záloh vyplatený vrátane paušálnych jednorázových platieb (v danom prípade mal dovolací súd zrejme na mysli jednu paušálnu jednorázovú platbu) pre prípad neúspechu vo veci, ktorú riadne obdržal a jej vyplatenie nebolo v konaní sporným. Mandatár poskytol v priebehu rokov od podpisu zmlúv právne služby, a teda protiplnenie za poskytnuté právne služby nemôže byť v žiadnom prípade posúdené ako bezdôvodné obohatenie, získané z dôvodu, ktorý odpadol. Inak povedané, odvolací súd má za to, že ak sa raz dovolací súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia vyjadril tak, že protiplnenie za poskytnuté právne služby nemôže byť v žiadnom prípade posúdené ako bezdôvodné obohatenie získané z dôvodu, ktorý dodatočne odpadol, tak potom logickým výkladom treba dovodiť, že ani záloha na podielovú odmenu za poskytnuté právne služby poskytnutá mandantom, nemôže byť považovaná za bezdôvodné obohatenie. Na základe uvedeného odvolací súd rešpektujúc názor dovolacieho súdu v danej veci, ktorý je pre neho záväzný musí konštatovať, že žalobca 1) nepreukázal zmluvné ustanovenie (zmluvu), na základe ktorého by mohol súd priznať predmetný nárok na vrátenie tejto zálohy a zároveň 2) právny titul vydania bezdôvodného obohatenia (plnenie na základe právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol) nie je možné v zmysle rozhodnutia dovolacieho súdu na zálohu za poskytnuté právne služby použiť. Z týchto dôvodov odvolací súd skonštatoval, že absentuje právny titul pre vrátenie predmetnej zálohy zo strany žalovanej žalobcovi. Na margo uvedeného však dovolací súd vo svojom rozhodnutí rovnako zdôraznil, že bolo nutné prisvedčiť žalobcovi ohľadom znášania podnikateľského rizika právnym predchodcom žalovanej, ktoré je vysoké obzvlášť v prípade dojednanej podielovej odmeny. Podielová odmena sa viaže na úspech vo veci, pričom druhou podmienkou tejto dohody je neistý výsledok vo veci. V tomto smere sa síce dovolací súd vyjadril iba k podnikateľskému riziku mandátara (t.j. právneho predchodcu žalovanej), ale keďže v danom prípade aj mandant vstúpil do zmluvného vzťahu ako podnikateľ, uzavrel s právnym predchodcom žalovanej mandátnu zmluvu (resp. viaceré mandátne zmluvy), v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka, aj on si musí podľa názoru odvolacieho súdu rovnako ako mandatár znášať svoj diel podnikateľského rizika. Odvolací súd v danom prípade nenazerá na rozhodnutie najvyššieho súdu iba z pohľadu jednej strany sporu, hlavne, ak mandatár zomrel a pre tento prípad si zmluvné strany vrátenie vzájomných plnení neupravili. Ak teda má odvolací súd čítať rozhodnutie najvyššieho súdu v neprospech strany sporu (ktorá zomrela), s odôvodnením podnikateľského rizika, musí toto rozhodnutie čítať aj v neprospech strany sporu, t.j. mandanta, inak by rozhodnutie najvyššieho súdu v danej veci nebolo „spravodlivé“, a toto podľa názoru odvolacieho súdu najvyšší súd svojím rozhodnutím nemienil, uzavrel odvolací súd.

2.2. K vzájomnému nároku žalovanej na zaplatenie odmeny za poskytnuté právne služby zo strany jej právneho predchodcu (v rozsahu napadnutom odvolaním žalovanej), ktoré tento pre žalobcu (respektíve pre jeho právneho predchodcu) vykonal, odvolací súd uviedol, že v tomto smere súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní postupoval v súlade so závermi najvyššieho súdu, ktorý sa jasne vyjadril, že 1) uvedené protiplnenie za poskytnuté právne služby nemôže byť v žiadnom prípade posúdené ako bezdôvodné obohatenie, 2) vo vzťahu k určení výšky odmeny mandátarovi v tomto konkrétnom prípade je na mieste aplikácia ustanovenia § 6 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., a preto patrí žalovanej iba nárok na zaplatenie pomernej časti paušálnej odmeny a nemá nárok na zaplatenie poskytnutých právnych služieb zo strany jej právneho predchodcu v hodnote tarify.

2.3. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP a ich náhradu žiadnemu zo strán sporu v danom prípade nepriznal, nakoľko žiaden z nich nemal úspech vo veci.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie obe strany sporu.

3.1. Žalobca podal dovolanie proti výroku I. (t.j. v rozsahu v akom odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie) a výroku IV. (t.j. v rozsahu v ktorom odvolací súd určil, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania) a navrhol ho v ním napadnutom výroku zmeniť tak že jeho nároku plne vyhovie.

3.1.1. Mal za to, že odvolací súd založil svoj rozsudok na nasledovných právnych otázkach, ktoré nesprávne právne posúdil, rozpore s ustálenou praxou dovolacieho súdu, pričom nastolil tri otázky:

I. Vzniká bezdôvodné obohatenie z dôvodu, ktorý odpadol, pokiaľ bola záloha na plnenie poskytnutá podľa platnej a účinnej zmluvy ale do zániku zmluvy nenastala udalosť, s ktorou zmluva spájala vznik nároku na protiplnenie? Pokiaľ záloha na podielovú odmenu za právne služby bola poskytnutá

mandantom na základe platnej a účinnej mandátnej zmluvy nie je síce považovaná za bezdôvodné obohatenie na strane mandanta, avšak nestáva sa ním v prípade, ak zmluva zanikne pred tým, ako nastane podmienka, podľa ktorej si mandatár môže túto sumu ako odmenu nárokovať?

II. Vzniká povinnosť vrátiť zálohu v prípade zániku zmluvy s účinkami ex nunc v prípade, ak do zániku zmluvy nenastala udalosť, ktorú zmluva predpokladala ako podmienku na vyúčtovanie zálohy? Vznikne právo na vrátenie zálohy aj v prípade, ak zmluva neobsahuje dojednanie, ktoré by stranu zmluvy oprávňovalo požadovať vrátenie zálohy, nakoľko vrátenie zálohy pre prípad predčasného ukončenia zmluvy nebolo v zmluve ani v jej dodatkoch dohodnuté? Môže sa žalobca domáhať vrátenia zálohy odkazom na príslušný právny predpis pokiaľ sa nemôže domáhať vrátenia zálohy odkazom na zmluvné dojednanie, ktoré neexistuje?

III. Je v súlade s princípom spravodlivosti, pokiaľ odvolací súd priznal žalovanej právo na ponechanie si zálohy na podielovú odmenu aj keď jej právny predchodca nedosiahol úspech vo veci, keďže mandatár ukončenie zmluvného vzťahu nespôsobil?

Ad I/: Mandátna zmluva medzi podnikateľmi zanikla ku dňu smrti mandatára s účinkami ex nunc v zmysle §575 ods. 3 a iných ustanovení ObchZ. Právnym základom nároku na odmenu právneho predchodcu žalovanej sú zmluvné dojednania o odmene pre úkony poskytnuté počas platnosti a účinnosti mandátnej zmluvy. Keďže zmluvné dojednanie pre tento prípad neexistuje, advokát je síce oprávnený prijať zálohu na podielovú odmenu, ktorú je ale najneskôr pri konečnom vyúčtovaní povinný vysporiadať. Pokiaľ zmluva zanikne pred vznikom nároku na podielovú odmenu, v rámci konečného vyúčtovania je advokát (resp. jeho právny nástupca) povinný zálohu na podielovú odmenu vrátiť. Povinnosť vrátiť zálohu na odmenu titulom bezdôvodného obohatenia, pokiaľ v zmysle zmluvy nenastali podmienky jej výplaty, je bežne konštatovaná aj v rozhodovacej praxi všeobecných súdov. Poukázal na 5MCdo/17/2009, 7Cdo/85/2013.

Ad II/: Nakoľko do zániku mandátnej zmluvy nevznikol nárok na podielovú odmenu, teda nenastal úspech vo veci, právny predchodca žalovanej neposkytol žalobcovi dojednané protiplnenie (nedosiahol počas trvania zmluvy úspech vo veci). Preto je žalovaná povinná plnenie, za ktoré nevznikol nárok, vrátiť. Analogicky, v zmysle §351 ods. 1, 2 ObZ odstúpením od (zánikom) zmluvy zanikajú všetky práva a povinnosti strán zo zmluvy. Odstúpenie od (zánik) zmluvy sa však nedotýka nároku na náhradu škody vzniknutej porušením zmluvy, ani zmluvných ustanovení týkajúcich sa voľby práva alebo voľby tohto zákona podľa § 262, riešenia sporov medzi zmluvnými stranami a iných ustanovení, ktoré podľa prejavenej vôle strán alebo vzhľadom na svoju povahu majú trvať aj po ukončení zmluvy. Strana, ktorej pred odstúpením od zmluvy poskytla plnenie druhá strana, je povinná toto plnenie vrátiť; pri peňažnom záväzku spolu s úrokmi vo výške dojednanej v zmluve pre tento prípad, inak ustanovenej podľa § 502. Ak vracia plnenie strana, ktorá odstúpila od zmluvy, má nárok na úhradu nákladov s tým spojených.

V zmysle ust. § 24 zákona č. 586/2003 Z.z. síce je advokát oprávnený požadovať preddavok (zálohu) na dohodnutú odmenu za právne služby, avšak túto je povinný po skončení právneho zastupovania vyúčtovať (§ 13 Advokátskeho poriadku). Záloha na odmenu má povahu preddavku na odmenu za poskytované právne služby, ktorá sa musí vyúčtovať ku dňu vzniku nároku na odmenu. V prípade podielovej odmeny tak, ako bola dohodnutá v mandátnej zmluve, vznikol nárok na odmenu len v prípade úspechu vo veci po právoplatnom skončení sporu. V mandátnej zmluve absentovalo dojednanie o tom, ako sa má záloha vysporiadať v prípade predčasného zániku zmluvy, pokiaľ dôjde k ukončeniu zastupovania pred právoplatným skončením veci. Z uvedeného ale nie je možné vyvodiť, že v takom prípade má právny zástupca nárok na ponechanie si zálohy. Tento záver nevyplyva z mandátnej zmluvy ani zo žiadneho právneho predpisu. Naopak, v zmysle § 351 ods. 1 ObZ, v prípade predčasného zániku zmluvy zanikajú všetky práva a povinnosti strán zo zmluvy, teda aj právo mandatára na zálohu na podielovú odmenu. Pokiaľ by zmluvné strany chceli mali záujem upraviť právo ponechať si zálohu na podielovú odmenu pre mandatára aj pre prípad predčasného skončenia zmluvy, museli by to uviesť priamo v mandátnej zmluve. Poukázal na uznesenie NS SR, sp. zn. 4Obo/159/2003 a 1MObo/V 2/2007, 1Obo/7/2010).

Ad III/: V danej veci neboli naplnené predpoklady na to, aby sa odvolací súd odklonil od formálnoprávneho výkladu zmluvných dojednaní strán mandátnej zmluvy a príslušných ustanovení § 351 ods. 2 ObZ, § 24 zák. č. 586/2003 Z.z. § 8 ods. 1 vyhl. 655/2004 Z.z. a § 13 Advokátskeho poriadku upravujúcich vysporiadanie zmluvných strán v prípade predčasného zániku mandátnej zmluvy. V danej veci nenastali také okolnosti, ktoré by odôvodňovali aplikáciu a povýšenie princípu

spravodlivosti nad formalizmom, odvolací súd navyše ani také výnimočné okolnosti alebo extrémny rozpor interpretácie príslušných právnych noriem odvolací súd nekonštatuje. Poukázal na uznesenie NS SR 3Obdo/65/2018, 3 Obdo 11/2008.

3.1.2. Žalovaný uplatnil aj dovolací dôvod podľa § 421 ods.1 b) CSP, pričom za otázku ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená považoval : „či má žalovaná nárok na obvyklú paušálnu odmenu a tento nárok má prednosť pred paušálnou odmenou dohodnutou zmluvnými stranami mandátnej zmluvy o poskytovaní právnych služieb?"

3.2. Žalobkyňa podala dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu a navrhla ho zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

3.2.1. Namietala, že rozsudok odvolacieho súdu je zmätočný a nepreskúmateľný, pretože sa nevysporiadal s jej argumentáciou vo veci samej, pričom sa pri zamietnutí vzájomnej žaloby v celosti odvolal len na závery vyslovené v kasačnom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR. Na druhej strane tvrdila, že pokiaľ uvádzala relevantné námietky, ako konštatoval súd v odôvodnení rozsudku v bode 14. odôvodnenia, avšak negoval možnosť sa nimi zapodievať, vyznieva tento záver zmätočne v nadväznosti na bod 15. odôvodnenia napadnutého rozsudku, kde krajský súd práve konkrétny priestor pre rozvoj argumentácie a jej zohľadnenie, a to aj mimo kasačnej záväznosti identifikoval. Nie je zrejmé, a z odôvodnenia rozsudku nevyplýva, že pokiaľ odvolací súd poukázal na aspekt spravodlivosti a potrebu stanovenia obvyklej odmeny, ktoré opakovane argumentovala aj žalovaná, prečo tento priestor ďalej nerozvinul a nezaložil vlastné rozhodnutie práve na týchto aspektoch.

3.2.2. Žalovaná uplatnila aj dovolací dôvod podľa §421 ods.1 b) CSP, pričom za otázku ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená považovala: „Ako sa určí obvyklá výška odmeny advokáta (mandatára) za právne služby poskytnuté počas platnosti mandátnych zmlúv, ak je zmluvná odmena dohodnutá pre prípad úspechu v spore (právoplatné skončenie) vo forme podielovej odmeny, pre prípad neúspechu v spore (právoplatné skončenie) vo forme paušálnej odmeny a pre prípad výpovede zmluvy pred právoplatným skončením sporu vo forme tarifnej odmeny a zmluva zanikne smrťou mandatára (s účinkami ex nunc) skôr ako dôjde k právoplatnému skončeniu ?"

4. K podaným dovolaniam sa vyjadrili obe strany, pričom obe strany považovali dovolania protistrany za nedôvodné a navrhli ich zamietnuť.

5. Žalobca zaslal repliku k vyjadreniu žalovanej k jeho dovolaniu, v ktorej zotrval na svojich argumentoch prezentovaný počas celého konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolací súd", resp. „najvyšší súd") príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v zákonom stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany sporu zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v rámci dovolacieho prieskumu dospeli k nasledovným záverom.

Dovolanie žalovanej

K dovolaciemu dôvodu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP

7. Pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť (vo všeobecnosti) taký postup súdu, ktorým sa

účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

9. Pretože dovolateľka namietala nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný), a či je zachované právo dovolateľky na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

10. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

11. K námietkam dovolateľky týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán významnými pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

12. Žalovaná vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP predovšetkým mala za to, že sa odvolací súd nevysporiadal s jej argumentáciou vo veci samej pri zamietnutí jej vzájomnej žaloby v celosti. V bode 14. odôvodnenia sa odvolal len na závery vyslovené v kasačnom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a súčasne v bode 15. napadnutého rozsudku sa týmito jej námietkami zaoberal, zohľadnil ich s poukazom, na aspekt spravodlivosti a potrebu stanovenia obvyklej odmeny, avšak vlastné rozhodnutie na týchto aspektoch nezaložil.

12. 1. V súvislosti s namietaným dovolací súd poukazuje na bod 14. rozhodnutia súdu, v ktorom zamietnutie nároku uplatneného žalovanou vo vzájomnej žalobe dostatočne odôvodnil. Vychádzal z

právneho názoru nadriadeného súdu vysloveného v rozhodnutí, ktoré predstavovalo kasačnú záväznosť. V bode 15. odvolací súd vyslovil svoje úvahy na meritum veci, ktoré však boli iba v rovine akademickej. Odvolací súd nezaložil na nich svoje meritórne rozhodnutie, a preto nespôsobili nepreskúmateľnosť dovolaním napadnutého výroku.

13. Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Pokiaľ žalovaná namietala zmatečnosť rozhodnutia dovolací súd považuje v zmysle vyššie uvedeného túto námietku za nedôvodnú.

14. V reakcii na dovolacie argumenty dovolateľky dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľky, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Žalovaná preto neopodstatnene namietala, že jej odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky dovolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo, na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

14.1. Skutočnosť, že dovolateľka sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnila, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolateľka preto neopodstatnene namieta existenciu tejto vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

K dovolaciemu dôvodu vymedzenému v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP

15. Dovolateľka vo vzťahu k namietanému dovolaciemu dôvodu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP nastolila otázku „Ako sa určí obvyklá výška odmeny advokáta (mandatára) za právne služby poskytnuté počas platnosti mandátnych zmlúv, ak je zmluvná odmena dohodnutá pre prípad úspechu v spore (právoplatné skončenie) vo forme podielovej odmeny, pre prípad neúspechu v spore (právoplatné skončenie) vo forme paušálnej odmeny a pre prípad výpovede zmluvy pred právoplatným skončením sporu vo forme tarifnej odmeny a zmluva zanikne smrťou mandatára (s účinkami ex nunc) skôr ako dôjde k právoplatnému skončeniu?"

16. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

18. Na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 431 až § 435 CSP.

19. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné

charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

20. Vzhľadom na konkretizovanú otázku dovolací súd uvádza, že táto otázka nebola rozhodujúca pre rozhodnutie v danej prejednávanej veci, odvolací súd na nej ani nezaložil svoje rozhodnutie, ako to napokon v dovolaní uviedla aj sama žalovaná.

21. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP uplatnený dovolateľkou na zamietajúci výrok vzťahujúci sa k jej vzájomnej žalobe a v danej veci nie je daný, preto dovolanie žalovanej, smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je dôvodné, zamietol (§ 448 CSP). Dovolaťka v dovolacom petite žiadala zrušiť celý rozsudok odvolacieho súdu avšak prvý výrok, ktorým bola žaloba zamietnutá je v jej prospech, preto nie je oprávnená osoba (§ 424 CSP), tretím výrokom, ktorým bol návrh na prerušenie odvolacieho konania zamietnutý, nepredstavuje rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, preto nejde v tejto časti o spôsobilý predmet dovolania. Dovolanie proti výroku I. a III. je preto neprípustné.

Dovolanie žalobcu

K dovolaciemu dôvodu vymedzenému v zmysle § 421 ods. 1 CSP

22. Žalobca v súvislosti s uplatneným nárokom na vrátenie zálohy na podielovú odmenu namietal odklon od ustálenej praxe dovolacieho súdu v posúdení otázky povinnosti vrátiť vyplatenú zálohu titulom bezdôvodného obohatenia v dôsledku zániku mandátnej zmluvy, predtým ako nastala udalosť, ktorú zmluva predpokladala ako podmienku na vyúčtovanie zálohy.

23. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/80/2020 vyslovil záväzný právny názor, že právne služby ktoré poskytol právny predchodca žalovanej počas existencie zmluvy nie sú bezdôvodným obohatením, pričom pre určenie ich hodnoty sa použijú zmluvné dojednania určujúce režim odmeny za právne služby dojednané v zmluve. Právny predchodca žalovanej a žalobca si v mandátnej zmluve dojednali kombinovaný spôsob odmeny, kedy pre prípad úspechu vo veci zvolili podielovú odmenu, na ktorú záloha bola právnenému predchodcovi žalovanej vyplatená a v prípade neúspechu paušálnu odmenu, ktorá bola právnenému predchodcovi žalovanej tiež vyplatená, čo bolo nesporné. Ďalej vyslovil, že zmluvné strany v okamihu uzatvárania zmluvy upravili odmenu len pre prípad právoplatného skončenia veci - či už úspechom - kedy mandatárovi mala náležať podielová odmena alebo neúspechom, kedy by mu ostal už obdržaný paušál, preto pokiaľ ide o odmenu za poskytnuté služby najbližšie ustanovenie na riešenie vzniknutej situácie je ust. § 6 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v zmysle, ktorého patrí mu pomerná časť dohodnutej paušálnej odmeny; na žiadosť klienta predloží klientovi pri vyúčtovaní špecifikáciu vykonanej práce.

24. Dovolací súd teda riešil otázku odmeny právneho predchodcu žalovanej po ukončení zmluvy, neriešil vrátenie zálohy na podielovú odmenu, pretože to nebolo predmetom dovolacej otázky. Dovolací súd preto nesúhlasí s argumentáciou odvolacieho súdu uvedenou v bode 13., ktorý uzavrel, že záloha na podielovú odmenu nemôže byť bezdôvodným obohatením plnenia z právneho dôvodu, ktorý odpadol, nakoľko inštitút bezdôvodného obohatenia v tejto danej veci a jeho aplikáciu pre daný prípad najvyšší

súd vo svojom kasačnom rozhodnutí vylúčil.

25. Dovolací súd v kasačnom rozhodnutí uviedol, že zánikom zmluvy smrťou mandátára vznikol jeho právnenému nástupcovi nárok na odmenu vo výške pomernej časti paušálnej odmeny, teda za poskytnuté plnenie bolo poskytnuté protiplnenie. Vyplatená záloha na podielovú odmenu je však bezdôvodným obohatením na strane mandátára, a to na základe bezdôvodného obohatenia z plnenia z platného právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol. Záloha bola síce vyplatená na základe platnej a účinnej mandátnej zmluvy (nárok na zálohu bol upravený priamo v zmluve), avšak táto záloha sa na podielovú odmenu netransformovala, keďže do zániku zmluvy nenastala okolnosť, ktorú zmluva predpokladala ako moment vzniku nároku na podielovú odmenu. V takom prípade sa momentom zániku zmluvy stáva vyplatená záloha bezdôvodným obohatením na strane mandátára, ktorú je povinný vydať, nakoľko odpadol dôvod na jej vyplatenie (zanikla mandátna zmluva) a nevznikol nárok na podielovú odmenu.

26. Podľa odbornej spisby podstatou bezdôvodného obohatenia (§ 451 OZ) je zákonom stanovená povinnosť toho, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, toto obohatenie vydať tomu, na koho úkor bol predmet bezdôvodného obohatenia získaný. Právny vzťah bezdôvodného obohatenia je samostatným vzťahom, ktorý vznikne v dôsledku porušenia iného právneho vzťahu alebo na základe určitej právnej skutočnosti.

26.1. Aj judikatúra je vzácné jednotná v interpretácii § 451 OZ podľa ktorej, povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie nie je viazaný na splnenie subjektívnych predpokladov a má ju každý, kto sa na úkor iného obohatí; stačí, že k obohateniu došlo bez právom uznaného dôvodu, alebo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva. Znak „bezdôvodnosti“ obohatenia nie je výlučne otázkou výkladu; ustanovenia § 451 a § 454 Občianskeho zákonníka vymedzujú prípady bezdôvodného obohatenia taxatívne spôsobom, ktorý výkladu neponecháva veľký priestor. Jeho právna úprava neplní sankčnú (a tým ani preventívnu) funkciu a jeho pôsobenie je čisto reparačné a sledujúce morálnu zásadu spravodlivosti, aby sa nikto neobohatil na úkor iného (porovnaj ustanovenie § 456 Občianskeho zákonníka, ktoré neumožňuje ponechať si neprislúchajúci prospech dokonca ani v prípade, že ten, komu prináleží nie je známy). Skutková podstata bezdôvodného obohatenia získaného plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, dopadá na tie prípady, keď v okamžiku poskytnutia plnenia existoval právny dôvod plnenia, ktorý však následne, v dôsledku ďalšej právnej skutočnosti, stratil svoje právne účinky (odpadol). Okamžikom odpadnutia právneho dôvodu sa poskytnuté plnenie stáva bezdôvodným obohatením. (5Mcd/17/2009, 7Cdo/85/2013).

27. Tento režim v zmysle § 1 ods. 2 Obchodného zákonníka platí aj vo vzťahu k mandátnej zmluve (§ 766 Obch. zákonníka a nasl.) Zákon so smrťou mandátára spája výslovne zánik jeho záväzku (§ 575 ods. 3). Vyporiadanie vyplýva z § 575 ods. 4 a analogicky z § 351 ods. 2 Obchodného zákonníka. V prejednávanej veci ide o odmenu advokáta, preto je aplikovateľný aj § 24 ods. 1 zák. č. 586/2003 Z.z. § 8 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z.z.

28. Dovolací súd nesúhlasí s názorom odvolacieho súdu, že absentuje právny titul na vrátenie zálohy na podielovú odmenu pri predčasnom zániku zmluvy, pretože si to účastníci mandátnej zmluvy nedohodli. Advokát poskytuje právne služby za odmenu a má právo na preddavok avšak pri ukončení zastupovania je povinný uskutočniť vyúčtovanie. V danom prípade došlo k predčasnému ukončeniu mandátnej zmluvy v dôsledku smrti mandátára. Do jeho práv a povinností vstúpila žalovaná ako univerzálny sukcesor. Mandatár - jeho právny nástupca má nárok na pomernú časť paušálnej odmeny (právny názor vyslovený v kasačnom rozhodnutí), vyplatená záloha na podielovú odmenu právnenému predchodcovi žalovanej predstavuje bezdôvodné obohatenie, ktoré je povinný vydať. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje aj na 1Obdo/7/2010.

29. Dovolací súd v rozhodnutí 7Cdo/85/2013 vyslovil, že právna úprava bezdôvodného obohatenia neplní sankčnú (a tým ani preventívnu) funkciu a jej pôsobenie je čisto reparačné a sledujúce morálnu zásadu spravodlivosti, aby sa nikto neobohatil na úkor iného. Záver odvolacieho súdu že vrátenie zálohy na podielovú odmenu v prípade predčasného ukončenia, napríklad v dôsledku smrti, by bol nespravodlivý s ohľadom na podnikateľské riziko žalobcu, je preto v rozpore s ustálenou praxou.

30. Žalobca nastolil aj : „či má žalovaná nárok na obvyklú paušálnu odmenu a tento nárok má prednosť pred paušálnou odmenou dohodnutou zmluvnými stranami mandátnej zmluvy o poskytovaní právnych služieb?" Dovolací súd uvádza, že táto otázka nebola rozhodujúca pre rozhodnutie v danej prejednávanej veci, odvolací súd na nej ani nezaložil svoje rozhodnutie, preto ju dovolací súd neriešil.

31. Vychádzajúc z toho, že dovolací súd v dovolacom prieskume zistil, že nebola správne vyriešená otázka, ktorá mala kľúčový význam pre posúdenie opodstatnenosti návrhu na začatie konania, zrušil dovolaním napadnutý výrok odvolacieho súdu, ktorým nárok žalobcu zamietol, a tiež naň nadväzujúci výrok o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2, prvá veta O.s.p.).

32. Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

33. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.